

20. jan. 1844

FAKTA

Dato:
20. jan. 1844

Sidetæl:
Dagbog B, side 68-72

Dagbogens placering:
Den kgl. Kobberstiksamling, inv.nr.
KKS14024

Trykt udgave:
Jesper Svenningsen (red.): Seks år af
et liv. Johan Thomas Lundbye –
Dagbøger om tro, skæbne, kunst og
kærlighed, København 2018, s. 202-
205

TRANSSKRIFTION

20 Januar 1844.

Jeg er saa glad og kunde svømme hen i Taarer – dersom disse ikke hos mig vare blevne ligesaa sjældne som ægte Perler. –

Jeg maler af alle Kræfter, med saa megen Fornuft og saa liden Afsmag af Studier som muligt, paa min Kostald.¹ Ligesom jeg ikke kan skrive det Bedste, jeg oplever, saaledes kan jeg heller ikke skrive om de Ting der stærkest sysselsætter min egen Tanke, uden at det bliver et kummerligt Vrængbillede, jeg er for forfængelig til at mane tit frem; af og til har jeg gjort og skal vel fremdeles gjøre saadanne Forsøg, gid de blive sjældnere, eller – bedre.

Jeg hader Allegoriseren i Kunst og dog har jeg i denne Tid gjort en saadan lille allegorisk Tegning,² der blev fremkaldt derved, at jeg hørte om 4 unge Piger, der kom sammen for at underholde dem ved Læsning.³ Jeg lignede dem ved et Kløverblad, et Fiirkløver; paa hvert Blad tegnede jeg et lille Billed, saa at disse 4 Smaabilleder kunde samlede udtrykke, hvad de fornemmelig kunde interessere dem for: Myther, Sagn, Kæmpeviser og Kunst. (De tre første indeslutte saaledes: Historie og Poesi overhovedet.) Jeg lod Kløverbladet hvile [paa] og deles ved Korset, hvorved jeg tænkte paa den smukke gamle Fremstillingsmaade af Korset, som Livets Træ, der skyder Blade. Det Hele staaer paa et rundt Skjold, udenom hvilket jeg let angav Dyr •69• til den ene Side og et Landskab til den anden, der deels kunde antyde de gode Damer, at de ikke maatte glemme Naturbetragtningen – deels, og fornemmelig, for at antyde, at mit egentlige Fag laae saa fjernt fra, hvad her var fremstillet, at det vel fortjente en lempelig Dom. Jeg ærgrer mig ogsaa over ikke at have kjendt Kløverbladet i Form, som jeg troede ligt Skovsyrens Hjerteform. Senere erfarer jeg, at der er stor Forskjæl, og at Kløveret havde været langt mere simpelt og kunstnerisk. Ligeledes er Korset plumpt og Bladene klodset anbragt, hvad jeg maaskee dog kunde have hjulpet paa. Havde det lykkedes bedre, vilde jeg have bedt dem trække Lod om Billedet, da jeg ikke vilde give det til nogen [overstreget: enkelt] Bestemt; nu veed jeg ikke, om det er værdt. Skulde jeg dele Bladene mellem de unge Piger, da maatte: 1) Mythen, Odin med Hugin og Munin (vedføiet Slutningsordene af Vasthrudnersmaal [derefter], hvor Jetten kjender Guden paa det Spørgsmaal: hvad hviskede Odin Balder i Øret, der han laa paa Baalet) tilfalde: Meta Grundtvig. 2) Sagnet, Holger Danske, vedføiet nogle Ord af Ingemanns H.D.: kom ei jeg i Verdenskrøniken ind, dog Skjaldene om mig sjunge – tilfaldt da: Susette Dalgas. Kæmpevisen, en ung Pige, siddende ved Roden af et Træ og lyttende til Fuglesangen, med de Ord: den allermindste Fugl af dem, der vare, sang fra Træet ned i Toner klare⁴ – blev Georgia Schouws, og Kunsten, fremstillet ved smaae travle Trolde, (hvor jeg dog hellere havde brugt Vølund paa Holmen), med •70• de Ord af Vaulundurs Qvida: Vel paa Lindebast trak han alle Ringe⁵ – maatte da

tilfælde: Elise Stampe. – Forøvrigt gav denne Tegning Anledning til, at jeg, der var stolt af aldrig af have skrevet to Linier, der rimede, gjorde det første Forsøg om ikke i Rim saa i høiere Toneart, om ellers noget, man saa let stillede sammen, kan fortjene Navn af Forsøg – saalydende:

Fiir-Kløver jeg fandt
Mellem Vikke-Havren,
Jeg trilled paa Børen
Til Qvæget hjem.

– Ved et sært Tankespring kommer jeg til at tænke paa Paul Møllers fortreffelige Bondedrengs Forsøg:

Den, som mig føder
Det er Gud Fader –
Den som mig klæder,
Den som mig klæder – ⁶

Gud ske Lov, at jeg kan lee ad mig selv, det kunde jeg ikke altid – der er som jeg skrev: jeg er saa glad og dog saa bedrøvet! Jeg maler om Dagen og sidder om Aftenen inde i mit lille Studerekammer, med Bøger og Tegninger om mig – sommetider kan jeg ikke blive færdig, ikke blive træt af at see og læse saa jeg først [overstreget: seent] langt over Midnat giver mig i Lag med at rede mit simple og lette Leie paa Sophaen. Jeg føler den uhyre Rigdom, som Menneskeslægten (og jeg som Led af den) eier – ligefra de dybe gaadefulde Myther og Sagn fra Slægtens Barndom •71• med deilige Drømme, det blev overladt de sildige Slægter at realisere, om de ikke vanarter – indtil alt det deilige, som Menneskeaaanden, uddannet og forædlet, skabte i Kunstens og Poesiens Glandsperioder. See Kristendommen kaste sin milde Glands over det Hele – see i Historien Fædrenes Bedrifter baade i Aandens og Haandens Verden, da føler man, det er værdt at leve – høit og herligt at føle sig som Led i den vældige Kjede, et herligt, helligt Maal at ligne store Fædre og erhverve et Eftermæle som deres.

See det kan gjøre mig glad, at betragte det Store i Livet, inderlig glæder jeg mig, naar jeg troer at spore Forsynets ledende Haand, og den Forfængelighed, der behager sig selv saa meget, ved at være anderledes end Andre kan reent svinde bort, saa jeg føler det som en Trøst, at: Folkets Røst er Guds Røst! – Men, for hver god Time har man fem onde og 10 kjedelige. Med alt det, jeg kjender herlige, elskværdige Mennesker, saa kan jeg dog aldrig bekæmpe en Følelse af Eensomhed; de have alle mange andre, de holde af, jeg faaer en Part af deres Velvillie, og er taknemmelig for den, men tilhører Ingen, og, Ingen tilhører mig – denne Frihed, den er mig for stor, den er uhyggelig. Jeg kunde reise bort, dø – man vilde snart glemme det, Ingen vilde savne mig, uden maaskee en Eneste, og hun er langt borte – Ja, gamle Moder! Din Kjærlighed glemmer jeg ikke, men hvorfor skulde vi skilles? Naar jeg saaledes sidder her og der dybt nede [ulæselig overstregning] i Lønkammeret kan røre sig en stille

Længsel efter Noget •72• Verden har fortalt mig [som Lykke], og føler:
Sligt er forbudne Varer, ja, da kan rigtignok Hjertet presses lidt sammen
og en Taare stige – den gaar ikke over Bredden, finder ikke sin gamle Vei
ned over Kinden, thi ogsaa her maa jeg føle: Barnet er borte, og dermed:
den Lindring og Velsignelse, der ligger i stille Graad.

¹ Statens Museum for Kunst, KMS446 (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 163).

² Designmuseum Danmark, inv.nr. 87:135.

³ Den lille forening Fylla bestod af de fire veninder: Meta Grundtvig (1827-1887), datter af N.F.S. Grundtvig; Susette Dalgas (1825-1889), søster til Lundbyes malerkammerat Carlo Dalgas; Georgia Schouw (1828-1868), datter af botaniker J.F. Schouw; samt baronesse Elisa Stampe (1824-1883). De tre sidstnævnte var kusiner.

⁴ Fra Henrik Hertz' gendigtning af den fragmentarisk bevarede folkevise "Jeg gik mig ud", trykt i Christian Winther og C.E.F. Weyses Kjæmpeviser fra 1840.

⁵ Fra Finn Magnusens oversættelse af Den ældre Edda, som Lundbye ejede et eksemplar af.

⁶ Fra Poul Martin Møllers satiriske Statistisk Skildring af Lægdsgaarden i Ølseby-Magle. Af en ung Geograph.

20 Januar 1844.

Jeg er saa glad og kjænde som me her i Taaen-
Norsom disse ikke hos mig saa bleve ligesaa gjæl-
ne som øgte Pæler. —

Jeg maaler af alle Kræfter, med saa megen Fer-
mødt og saa liden Opsang af Studier, som min-
dret, paa min Kostald. Ligesom jeg ikke kan skrive det
Bedste, jeg oplever, saaledes kan jeg heller ikke skrive
om de Ting der stærkest røstløst min egen Tanke,
inden at det bliver et kunnemæssigt Udtryk, jeg er
for forfængelig til at maane det frem; af og til
kan jeg gjøre og skal vel fremdeles gjøre sandanne
Forsøg, gid de blive sjældnere, eller - bedre.

Jeg havde Allegorisere i Kunst og der har jeg
i denne Tid gjort en saadan lille allegorisk Tegning,
der blev fremkaldt derved, at jeg hørte om 4 unge
Piger, der kom sammen for at undersøge dem ved
Læsning. Jeg tegnede dem ved et Klædeblad, et Fjer-
klæde; paa hvert Blad tegnede jeg et lille Billede, saa
at disse 4 Smalbilleder kunde sættes indtrykke, blev
de fornuftig kunde interessere dem for: Mytten,
Lagn, Kæmpen og Kunst. (de tre første indlæste saa-
ledes: Historie og Poesi overhovedt.) Jeg lod Klæde-
bladet hænges ^{paa} og Læs med Morset, hvorved jeg tænkte paa
den smukke gamle Fremstillingsmaade af Morset, som
Livets Tor, der stiger Bladet. Det hele staaer paa
et smukt Skjold, indenom hvilket jeg let angav dig

Til den ene Side og et Landskab til den anden, der dels
kønde antyde de gode Lærere, at de ikke maatte glemme
Naturbetragtningen - Sees, og fornemmelig, for at antyde
de, at mit egentlige Fag har saa fjænt fra, hvad
her var fremstillet, at det vel fortjente en lønfuld Dom.
Jeg erger mig ogsaa over ikke at have kjendt Klover
Bladet Form, som jeg traade ligst Thorsgrøns Blødtform.
Senere erfarer jeg, at der er stor Forskjell, og at Kloveret
haardt været langt mere simpelt og kunstnerisk. Ligeledes
er Morset pletmønstret og Bladens klædet antyget, hvad jeg
maaskee dog kunde have kjendtpaa. Klædet det lykkes
for hende, vilde jeg have bedt dem trække Led om Billedet,
sa jeg ikke vilde give det til nogen ~~svækket~~ Bestemt, men
ved jeg ikke, om det er værdt. Skulde jeg dille Bladene
mellem de unge Piger, der maatte: Mythen, Odin med
Klægen og Mærket (udført Mærkningens ordene af Væsthus
mensmaal, hvor pitten kjender Jorden paa det Springemaal: hænd
Mærket: Odin Billedet: Prost, der han læs paa Billedet) tilfælde:
Mesta Grundtæg. af Sagret, Klægen Danske, udført med
de Ord af Ingemanns bl. D. kom vi i: Vedens kroni
ken end, der Skjaldene om mig spørge - tilfaldt da:
Indsette Dalgas Kæmperseren, en ung Pige, siddeude
med Jorden af et Træs og løftende til Fuglsangen, med
de Ord: den aller smukkeste Fugl af dem, der var, sang
fra Træet ned: Toner Klæge - blev Georgina Schæfers,
og Kinsten, fremstillet ved smaa træde Træde, (hvor
jog sig hellere kunde brigt Volvind paa Klægen), med

70
Si Ord af Vantimstærns Guide: Vel paa Lindbæst
trak man alle Ting - maatte da tilfalde: Elise
Stampe. - Forøvrigt gav Lærns Tegning den
ledning til, at jeg, der var stalt af aldrig at have
skrevet to Linier, der rimede, gjorde det første Forsøg
om ikke: Jim saa i høiere Tone art, om ellers noget
maa saa let stillet sammen, kan fortjene Navn af
Forsøg - saalydende: Fjiv. Kløveres jeg fandt
Mellem Vikke - Klavren,
Jeg trilled paa Bøven
Til Graat hjem. - Ved

et saet Tankespring kommer jeg til at tænke paa
Paul Möllers fortreffelige Broddedængs Forsøg:

Den, som mig fødte

Det er Gud Fader -

Den som mig klædede,

Den som mig klædede -

Gud ske Lov, at jeg kan lee ad mig selv, det kunde jeg
ikke altid - det er som jeg skrev: jeg er saa glad og
dog saa bedrøvet! Jeg maaler om Dagen og sidder
om Aftenen inde i mit lille Studerkammer, med
Bogen og Tegninged om mig - sommetider kan
jeg ikke blive færdig, ikke blive træt af at see og lese,
saa jeg først ~~saar~~ laangt over Midnat gæver mig i
Lug med at rede mit simple og lette Læs paa So-
phaen. Jeg føler den istyrke Rigdom, som Menneske-
slægtens (og jeg som del af den) eren - lig fra de dybe
gudsfulde Mytther og Sagen fra Slægtens Berødom

71
med deilige Drømme, det blev overladt de vilde Sletter
at realisere, om de ikke var aften - indtil alt det
deilige, som Menneske aanden, ~~ikke~~ indsamlet og for
adlet, skabte i Kunsten og Poesiens Glansperiode
See kristendommen kaste sin milde Glans over det
hvide - see i Historien Faderens Bidskifter haade:
Aandens og Pleandens Verden, der faler man, det er
værdt at leve - høit og heiligt at føle sig som Led i
den veldige Kjæde, et heiligt, heiligt Maal at ligue
store Fædre og skrive et Eftermaal som deres.

See det kan gjøre mig glad, at betragte det Store: høit,
indeelig glæder jeg mig, naar jeg traer at spore Forsynets
ledende Haand, og den Trængselighed, der behager sig
selv saa meget, ved at være anderledes end Andre,
kan recit minde hert, saa jeg føler det som en Trøst, at:
Faldets Gøst er Guds Gøst! - Men, for hvor god
Tid er her man fem ende og 10 kjedelige. Med alt det,
jeg kjender heilige, elskværdige Mennesker - saa kan jeg dog
aldrig bekæmpe en Fjæle af Ensomhed; de have alle
mange andre, de halde af, jeg faaer en Part af deres Velvilje,
og er taknemmelig for den, men til horens Trængsel, og Trængsel
til horens mig - samme Trængsel, der er mig for stor, den er
uhjælpelig. Jeg kunde reise hert, d's - man vilde snart glæm
me det, Ingen vilde søge mig, inden maaskee en Eneste,
og hørn er laangt herte - Ja, gamle Mader! Din Kjærlig
hed glæmmer jeg ikke, men hvorfor skulde vi skilles?
Naar jeg saaledes sidder hert og ser dybt inde ~~at~~
i Livkommeret kan rose sig en stille Længsel efter Nøgt

72.
Norden har fortælt mig, og føler: ^{som Lykke} Slig en for hvidne
Dæve, ja, de kan rigtig nok kjerttet presses lidt sam-
men og en Tæse stige - den gaar ikke over Bræden,
finder ikke sin gamle Vei ned over Hinden, thi ogsaa
her maa j' føle: Barmet er borte, og der med: den
Lindring og Velsignelse, der ligger i stille Grad.

Fastlavs Mandag 19 Febr 44.

Der er en færlig Klippe, hvoraa mangen Maler
stræver - den hedder: Kjedsommelighed. Og saa j'
gaar den grimme ned. Hvor sjældent sees nogen
mit Maleri med Glæde, med sigulig Fornøjelse,
uden en og anden, der forstær sig paa Nofleser,
vaarme og kalde Fæver o s v. Det kan være meget
fortreffeligt, og j' trøer selv, at Maleren kun var
lidt kjent med et Publikum, der slet ikke havde et
øret Øie. Men j' vilde dog saa gjerne, at mine
Maleries ved deres Stemning mere end ved deres
Teknik skulde være istand til at interessere.

Det er vist uopnaeligt, thi fra først j' begyndte
at male, har dette været mit kjæreste Ønske, og
j' har endnu ikke set det realiseret - eller kun
en Tilnærmelse herat. Malere og kunsthjendene
have tit og maaskee for tit roet mig - Publikum
har stadig kjedet sig, og ønsket flere Træer og
møjet Levende. Har j' end ikke savnet Opium i nogen